

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Лісове господарство є одним із вагомих секторів національної економіки країни, окрім суттєвого екологічного і рекреаційного значення, цінність лісових ресурсів є в унікальному поєднанні природних ресурсів (корисних копалин, ландшафтів, водних джерел, лісів тощо) як структуроформуючого фактору спеціалізації національного господарства в світовій економіці та в Україні, зокрема. Загострення екологічної ситуації у світі, та в Україні є наслідком глобального потепління і забруднення навколишнього середовища, та причиною погіршення стану лісових екосистем. Відбувається витіснення біологічно стійких корінних насаджень антропогенними – нестійкими до зовнішніх впливів. При цьому слід зазначити, що скорочення або зникнення видів дестабілізує біоту і призводить до виникнення нового, збідненого, менш стійкого угруповання. В Україні стан лісової галузі був і залишається проблемним. Лісове господарство країни, як і природно-ресурсна сфера в цілому, також відчуває наслідки глобальних екологічних проблем, а саме: зменшення площі лісів, що існувало в минулому і спостерігається зараз, погіршення їх породного складу і вікової структури, забруднення лісів радіонуклідами, погіршення їх стану внаслідок широкомасштабної меліорації.

Зазначені проблеми вимагають негайних та дієвих дій з боку усіх можливих органів влади та інституційних організацій. Однак, потрібно чітко усвідомлювати, що вирішення вказаних проблем потребує досконалої системи управління лісовими ресурсами не тільки на макрорівні, але й на рівні суб'єктів лісового господарства. Одним із головних факторів, що впливає на ефективність управління підприємством, є забезпечення дієвої обліково-аналітичної системи, яка за допомогою релевантної інформації дасть змогу контролювати обсяги та стан лісових ресурсів, характеризувати економіко-екологічну ефективність діяльності лісового господарства з метою прийняття виважених управлінських рішень.

Означені економіко-екологічні проблеми сталого розвитку лісогосподарських підприємств, безумовно, мають знайти відображення у системі обліку (фінансового та управлінського). Вирішити вказані проблеми в обліку можливо за такими напрямками:

1. *Оцінювання лісових ресурсів.* Актуальними є проблеми формування оцінки, яка би враховувала можливу експлуатацію усіх функцій лісу (економічні, екологічні, культурно-оздоровчі й ін.). В існуючій обліковій практиці оцінка запасів лісових ресурсів мало розкрита, їхня вартість залежить від ступеня освоєння, фізичних і економічних властивостей. Втрата (збільшення) обсягів та якості лісових ресурсів має впливати на їхню вартість. Інакше кажучи, ліс має властивість щороку збільшувати свій запас за рахунок природного поновлення й приросту. При досягненні віку зрілості ліс може як зберігати, так і втрачати товарну цінність через старіння та загибель деревостанів. Все це потребує формування чіткої методичної їхньої оцінки і відображення у системі обліку.

2. *Природоохоронна діяльність і витрати, понесені на її реалізацію.* Основною методологічною проблемою є відсутність єдиного розуміння змісту і складу природоохоронної діяльності та природоохоронних витрат, їхнього взаємозв'язку і способів оцінювання й відображення у системі обліку.

3. *Облік та звітність природоохоронної діяльності.* Екологічна звітність є однією зі складових звітності у сфері екологічно стійкого розвитку. Загалом в обліковій літературі екологічна звітність розглядається у контексті таких проблем: формування принципів та стандартів оцінки результатів природоохоронної діяльності; відображення в системі обліку соціальних і екологічних показників діяльності підприємств та відсутність єдиного розуміння природоохоронних (екологічних) витрат, об'єктів їхнього обліку й способів узагальнення даних у процесі прийняття управлінських рішень.

Таким чином, актуалізація екологічних аспектів раціонального ведення лісового господарства в сучасних умовах зумовлює появу нових вимог і напрямів удосконалення системи обліку як основного джерела інформації та інструменту управління, а саме:

1. Формування фінансової й статистичної звітності підприємствами лісової галузі для цілей відображення комплексних економіко-екологічних показників на макрорівні.

2. Забезпечення зацікавлених користувачів інформацією про екологічні аспекти функціонування в лісовій галузі (взаємозв'язок показників природоохоронної діяльності лісозаготівельного та деревообробного виробництва підприємств лісового господарства).

3. Підготовка необхідних даних для прийняття управлінських рішень з оцінювання й оптимізації лісогосподарських заходів, порівняння понесених природоохоронних витрат (витрат на охорону навколишнього середовища щодо лісів) із прибутковістю лісового господарства, аналізу ефективності діяльності в лісовій галузі.

4. Реалізація на практиці окреслених напрямів удосконалення бухгалтерського обліку лісового господарства як основного джерела інформаційного забезпечення управління лісовим господарством, допоможе вирішити гостру на сьогодні проблему збалансування раціонального ведення лісгосподарської та природоохоронної діяльності в галузі.

Отже, складна система обліку природоохоронної діяльності забезпечить можливість аналізу її результатів, які дадуть змогу формувати склад й обсяги природоохоронних заходів і витрат на їхню реалізацію (наприклад, розробка природоохоронних заходів має базуватись на результатах аналізу вирубування лісових ресурсів, оскільки перевиконання плану лісозаготівлі призводить до погіршення екологічності середовища та зумовлює потребу в ліквідації наслідків такого впливу шляхом їхнього відновлення (як природного, так і штучного) й охорони.

Викладене вище з урахуванням положень теорії екологічно сталого розвитку лісового господарства підтверджує необхідність відображення аспектів природоохоронної діяльності у бухгалтерському обліку, як невід'ємній частині інформаційної системи підприємств лісового господарства. Це забезпечить формування екологічної інформації у бухгалтерському обліку для оптимізації витрат природоохоронної діяльності, підвищення ефективності використання лісових ресурсів, побічної продукції, зменшення відходів та викидів, підвищення ефективності результатів природоохоронної діяльності, зниження ризику і негативного впливу на навколишнє середовище й прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо її охорони.